Rajabboy Sobirovning "Xorazm an'anaviy tabobatida dorivor o'simliklarni o'rganish va ulardan foydalanish" ilmiy asari Xorazm tuproq – iqlim sharoitida ekib o'stirish texnologiyasi yaratilganligi, shifobash ichimliklar, yangi dorivor preparatlar ixtiro qilish, ularni ilmiy – amaliy tibbiyotga amal qilish, shuningdek, shifoxonalarning mahalliy dorivor o'simliklarga bo'lgan ehtiyojini ta'minlashdek hayrli ishga qo'l urilganligi haqida yozilgan. Ushbu ilmiy asarni o'qib, dorivor o'simliklarni inson tanasi uchun qanchalik foydali ekanligini bilishingiz mumkin.

Xonqa tuman

Axborot kutubxona markazi

Xorazmning fidoyi farzandi,
O'zbekiston Respublikasi farmatsevtika sohasi yetakchi olimi Rajabboy Sobirov faoliyatiga bag'ishlangan biblografik

Qo`llanma

Axborot - bibliografiya xizmati

2025-yil

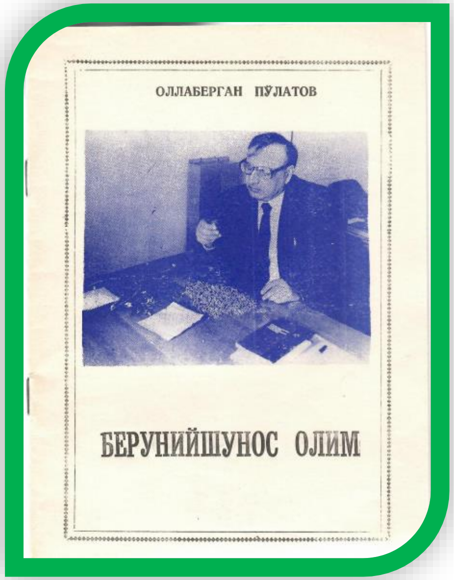

Dorishunoslik chindan ham murakkab soha. Bu ish hammani ham qo'lidan kelavermaydi. Dastlab tibbiyot fanini va mavjud giyohlarning tabiiy holdagi o'sishi va ko'rinishini puxta va aniq bilgan, tarkibini mukammal o'rgangan olimgina bu ishga qo'l urishi va dorivor giyohlarning xususiyatlarini va ulardan foydalanish yo'llari haqida aniq fikr bildirishi mumkin. Rajabboy Sobirov o'z bilimi, malakali va to'plagan boy tajribasiga tayangan holda ehg qiyin va eng ma'sulyatli bo'lgan ana shu sohaga Xorazm vohasida birinchi bo'lib qo'l urgan birinchi olimdir.

Ollabergan Po'latov - jurnalist, bolalar shoiri.

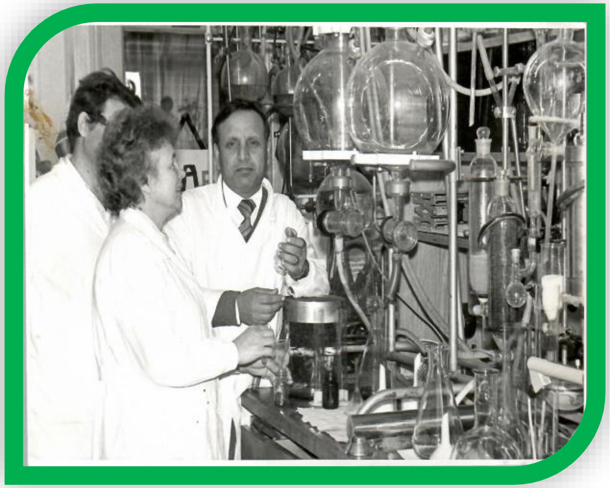

Xorazm vohasi o'zining tabiiy sharoiti, iqlimi, go'zal manzarasi bilan boshqa o'lkalardan tubdan farq qiladi. Yeri, suvi va boshqa o'simliklar dunyosi ham tamoman o'zgacha. Shirin – shakar qovunlaridan tortib, to bog'larining asal mevalarigacha dardga darmonligi bilan ajralib turadi. Snifobaxsh giyohlari esa, o'zi bir olam, o'zi bir dunyodir. Ularni ta'rif qilishga so'z ojiz. Inson salomatligini saqlashda dorishunoslikning ahamiyati katta. Bu soha bilan O'rta Osiyo xalqlari qadim qadimdan shug'ullanib kelishgan. Dorivor giyohlar, hayvon mahsulotlari bemorlarni davolashda asosiy vosita sifatida foydailgan. Rajabboy Sovirov xalq tabobatini katta bilimdonidir.

Rajabboy Sobirov 1936 yil 22 yilda Xonqa tumanining Sarapayon qishlog'ida tug'ilgan. 1955 -1960 yillarda Toshkent farmatsevtika institutini tamomlagan. Rajabboy Sobirov – Xorazm viloyati" Tibtexnika " korxonasi direktori, Urganch tibbiyot markazidagi farmakologiya kafedrasi mudiri, dorishunoslik fanlari doktori, Toshkent Farmatsevtika oliygohidagi ixtisoslashgan ilmiy kengash a'zosi, "Xiva" oynomasi tahrir hay'ati a'zosi, Urganch shahridagi Abulg'oziy Bahodirxon nomli yashil "dorixona", Xonqa tumanidagi xalq tabobati dorixonalarining ilmiy maslahatchisi, O'zbekistonning "Mustaqillik" estalik nishondori. Rajabboy Sobirov 46 ta ilmiy asarlar muallifidir.U etnograf izlanuvchi olim hamdir. Viloyatimiz hududidagi qadimiy tibbiy qo'lyozma kitoblarni izlab topgan.

Xorazm an'anaviy tibbiyotini etnografik yo'nalishda o'rganishtufayli topilgan uchta qo'lyozmada turli kasalliklarni davolashda qo'llanilgan dorivor o'simliklar haqida to'liq ma'lumotlar berilib, ulardan o'rganilmagan turlarini fitokimyoviy o'rganish bilan biologik faol moddalari ajratib olinganligi, Istiqbolli turlari aniqlanib, Xorazm tuproq – iqlim sharoitida ekib o'stirish texnologiyasi yaratilganligi hamda shifobaxsh ichimliklar, yangi dorivor preparatlar ixtiro qilish, ularni ilmiy – amaliy tibbiyotga tavsiya qilish, shuningdek, shifoxonalarni mahalliy dorivor o'simliklarga bo'lgan ehtiyojini ta'minlashdek xayrli ishga qo'l urilgan.

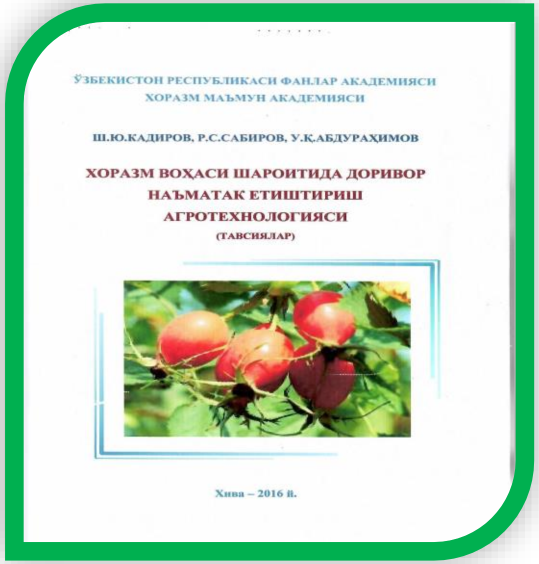

O'zbekiston shifobaxsh giyohlarga boy diyor. Respublikamizda 4000 dan ortiq o'simlik turlari mavjud. Shulardan 100 ga yaqini tibbiyot amaliyotida rasmiy dori vositasi sifatida qo'llanib kelinmoqda. Xalq tabobatida esa hududimizdagi o'simliklardan 700 dan ziyod turi dorivor hisoblanadi. Shuning uchun ham tabiatimizdagi o'simliklar dunyosi yangi dori – darmonlar yaratishda bitmas – tuganmas manbaa hisoblanadi. Tabiiy holda o'sayotgan dorivor o'simliklar zaxiralari o'rnini to'ldirish va xalqimiz ehtiyojini qondirish maqsadida dorivor o'simliklar turlarini ko'paytirish va ularni O'zbekistonning tuproq – iqlim

sharoitlarini hisobga olgan holda sug'oriladigan mintaqalarda ekib o'stirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Sizga tavsiya etilayotgan ushbu ilmiy – ommabop kitobchada Xorazm viloyatida ekilayotgan, sinovdan o'tkazilayotgan dorivor na'matak etishtirish agrotexnologiyasi, ilmiy tadqiqot natijalari haqida so'z yuritilgan.

Tikanli na'matak bo'yi uncha baland bo'lmagan buta bo'lib, shoxlari qo'ng'ir rangli po'stloq hamda ingichka, to'g'ri, dag'al tuklar (tikanchalar) bilan qoplangan. Bargining asos qismida 2 ta ingichka tikani bo'lib, bargchasi tuksiz bo'ladi. Na'matak o'simligining mevasi tarkida bir necha xil vitaminlar aralashmasi bor, shu sababli preparatlari avitaminoz kasalliklarini davolashda va oldini olishda ishlatiladi.

Rajabboy Sobirovning “Xorazm an’anaviy tabobatida dorivor o’simliklarni o’rganish va ulardan foydalanish” ilmiy asari Xorazm tuproq – iqlim sharoitida ekib o’stirish texnologiyasi yaratilganligi, shifobash ichimliklar, yangi dorivor preparatlar ixtiro qilish, ularni ilmiy – amaliy tibbiyotga amal qilish, shuningdek, shifoxonalarning mahalliy dorivor o’simliklarga bo’lgan ehtiyojini ta’minlashdek hayrli ishga qo’l urilganligi haqida yozilgan. Ushbu ilmiy asarni o’qib, dorivor o’simliklarni inson tanasi uchun qanchalik foydali ekanligini bilishingiz mumkin.

Xorazmning fidoyi farzandi,

O’zbekiston Respublikasi farmatsevtika

sohasi yetakchi olimi

Rajabboy Sobirov

Qo’llanma

Xonqa tuman

Axborot kutubxona markazi

Axborot – bibliogarfiya xizmati

		PO'LATOV, OLLABERGAN.
	Beru	niyshunos olim:[Risola]. Kitob keng ommaga mo'l-
	jallan	gan bo'lib, farmatsevtika fanlari doktori Rajabboy So-
	birovni	ng ilmiy va ijodiy faoliyatini o'z ichiga qamrab olgan.
	Abu Ra	yhon Beruniy va uning "Tabobatda dorishunoslik"
	nomli	asarida tilga olingan, hozirgi kunda yo'qolib bora-
	yotgan	giyohlarning ba'zi bir turlarini Xiva tumanidagi
	Beruniy	nomli jamoa xo'jaligida ekib o'stirilishi hamda ular-
	ularga	qayta umr bag'ishlayotgani haqida batafsil ma'lumot
	berilgan	.

Rajabboy Sobirov o'z bilimi, malakali va to'plagan boy tajribasiga tayangan holda ehg qiyin va eng ma'sulyatli bo'lgan ana shu sohaga Xorazm vohasida birinchi bo'lib qo'l urgan birinchi olimdir.

Ollabergan Po'latov - jurnalist, bolalar shoiri.

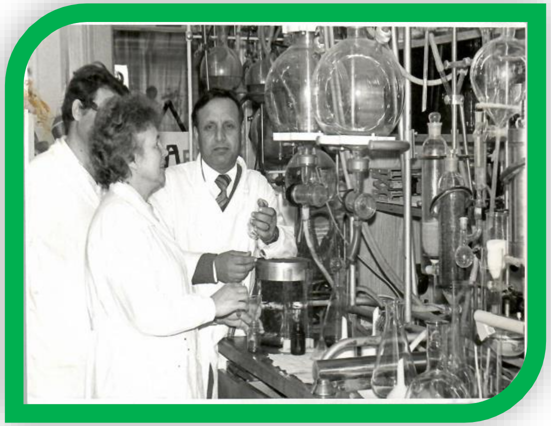

Xorazm vohasi o'zining tabiiy sharoiti, iqlimi, go'zal manzarasi bilan boshqa o'lkalardan tubdan farq qiladi. Yeri, suvi va boshqa o'simliklar dunyosi ham tamoman o'zgacha. Shirin – shakar qovunlaridan tortib, to bog'larining asal mevalarigacha dardga darmonligi bilan ajralib turadi. Snifobaxsh giyohlari esa, o'zi bir olam, o'zi bir dunyodir. Ularni ta'rif qilishga so'z ojiz. Inson salomatligini saqlashda dorishunoslikning ahamiyati katta. Bu soha bilan O'rta Osiyo xalqlari qadim qadimdan shug'ullanib kelishgan. Dorivor giyohlar, hayvon mahsulotlari bemorlarni davolashda asosiy vosita sifatida foydailgan. Rajabboy Sovirov xalq tabobatini katta bilimdonidir.

		Sobirov,Rajabboy.
	Piru	ustozlar izidan:[Risola]. Ushbu kitobda umrim davo-
	mida	xotiramda qolgan ba'zi hayot chizgilarim haqida bo'-
	lib, uni	padari buzrukvorim Sobir Abdulla o'g'li, volidai muh-
	taramam	qurvonjon Bolta qulpchi qizi hamda qirq to'qqiz yilu
	to'qqiz	oy birga yashagan rafiqam dorishunos Muborak
	Mirobi	dovalarning yorqin xotirasiga bag'ishlayman.

Butun umrini dorivor giyohlarga baxshida qilib kelayotgan izlanuvchi, tadqiqotchi olim Abu Rayhon Beruniyning "As – Saydana" asaridagi 16 tur o'simlikni fitokimyoviy o'rganib, ulardan 30 dan ortiq biologik faol moddalar ajratib oldi.Ular asosida "Xrozoforon", "Iridoflan", "Xorazm toniki" preparatlarini hamda tabletka holidagi dori shakllarini yaratdi. Ular uchun mualliflik guvohnomasi oldi.

34 ta shifobaxsh giyoglardan profilaktik fitochoylar tarkibini, tayyorlash texnologiyasini ixtiro qilib O'zbekiston Sog'likni saqlash vazirligiga qarashli "Dori vositalari va tibbiy texnika sifatini nazorat qilish Bosh boshqarmasi"dan ishlab chiqarishga ruxsatnoma oldi. Shu kungacha nashr qilgan ilmiy ishlarining soni 130 dan ortdi, ulardan 25 tasi "As – Saydana" da yozilgan o'simliklarga, Al – Beruniyning farmatsevtika va farmakologiya sohasidagi ilg'or g'oyalarini hozirgi kundagi tibbiyotdagi o'rnini ko'rsatishga bag'ishlangan.R.S.Sobirov 5 ta monografiyasi (hammualliflikda), dorivor o'simliklarning 5 tildagi (lotin, o'zbek, rus, arab, fors – tojik) 2 ta lug'ati chop qilindi. Bitta darslik (tibbiyot oliygohlari uchun), 4 ta uslubiy qo'llanmalar muallifidir. Shuningdek, "Xiva", " Avesto" proflaktik bal'zamlarini ustozi bilan ixtiro qilib, ishlab chiqarishni yo'lga qo'ygan.

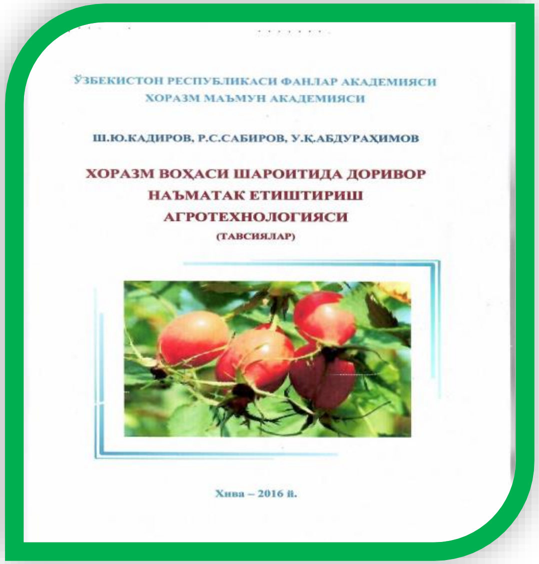

		Qadirogov Sh. Yu.
	Xora	zm vohasi sharoitida dorivor na'matak etishtirish
	agrotex	nologiyasi: tavsiyalar / Sh.YU.Qadirov.R.S.Sabirov.
	U.Q.Ab-	durahimov. Sizga tavsiya etilayotgan ushbu ilmiy -
	ommabop	kitobchada Xorazm viloyatida ekilayotgan, sinov-
	dan o'tka-	Zilayotgan dorivor na'matak etishtirish agrotex-
	Nologiyasi,	Ilmiy tadqiqot natijalari haqida so'z yuritilgan.

Xalq tabobatida hududimizdagi o'simliklardan 700 dan ziyod turi dorivor hisoblanadi. Shuning uchun ham tabiatimizdagi o'simliklar dunyosi yangi dori – darmonlar yaratishda bitmas – tuganmas manbaa hisoblanadi.

Tabiatimizdagi o'simliklar dunyosi yangi dori – darmonlar yaratishda bitmas – tuganmas manbaa hisoblanadi. Tabiiy holda o'sayotgan dorivor o'simliklar zaxiralari o'rnini to'ldirish va xalqimiz ehtiyojini qondirish maqsadida dorivor o'simliklar Tikanli na'matak bo'yi uncha baland bo'lmagan buta bo'lib, shoxlari qo'ng'ir rangli po'stloq hamda ingichka, to'g'ri, dag'al tuklar (tikanchalar) bilan qoplangan. Bargining asos qismida 2 ta ingichka tikani bo'lib, bargchasi tuksiz bo'ladi. Na'matak o'simligining mevasi tarkida bir necha xil vitaminlar aralashmasi bor, shu sababli preparatlari avitaminoz kasalliklarini davolashda va oldini olishda ishlatiladi.